

Çizgilerle Türküler

Editörler:

Leyla DÖNMEZ BAYRAKÇI

Ömer Faruk BAYRAKÇI

Editörler: Dr. Öğr. Üyesi Leyla DÖNMEZ BAYRAKÇI - Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk BAYRAKÇI

ÇİZGİLERLE TÜRKÜLER

ISBN 978-625-6829-67-1

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2025, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayineimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Temmuz 2025, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Çizgi romanlar, sadece resimlerle anlatılan hikâyeler değil; kelimelerin ve çizgilerin birleştiği, hayal gücünün sınır tanımadığı dünyalardır. Her karede bir duruş, her balonda bir ses gizlidir. Sayfaları çevirdikçe kahramanlarla dost olur, kötülerin planlarını bozar, bilinmeyene yolculuk ederiz. Çizgi roman, uzun yıllar boyunca sadece eğlence aracı olarak görülmüş olsa da, günümüzde pedagojik değeri giderek daha fazla kabul gören güçlü bir öğrenme ve öğretme aracıdır. Görsel ve yazılı anlatımı bir arada sunması sayesinde farklı öğrenme stillerine hitap eder, öğrencilerin dikkatini çeker ve karmaşık konuların anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır.

Özellikle çocuklar ve gençler için çizgi roman, okuma alışkanlığının kazandırılmasında etkili bir köprü görevi görür. Metinlerin görsellerle desteklenmesi, soyut kavramların somutlaşmasına yardımcı olurken; karakterler aracılığıyla empati kurma, eleştirel düşünme ve sosyal becerilerin gelişimi gibi bilişsel ve duyuşsal hedeflere de katkı sağlamaktadır.

Elinizde tuttuğunuz Çizgilerle Türküler kitabı, çizgi romanın yalnızca eğlenceli bir anlatı türü olmadığını, aynı zamanda eğitimin güçlü bir parçası olabileceğini göstermeyi amaçlamaktadır. Umuyoruz ki bu eser, hem öğrencilerin hem de eğitimcilerin çizgi romana farklı bir gözle bakmalarına yardımcı olacaktır.

Dolayısıyla bu kitap, akademik anlamda çalışan personele, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine, yeni nesil öğrencilere ve kendini güncelleyen yeni nesil öğretmenlere, aynı zamanda çizgi romanın derslerde etkin bir biçimde kullanılabilmesi için bir kılavuz niteliği taşımaktadır. Bu eserin ortaya çıkmasında katkı sağlayan bütün bölüm yazarlarına ve kitabın basılmasını gerçekleştiren Pegem yayıncılık ailesine özverili katkıları için çok teşekkür ederiz.

O halde Çizgi romanı bir kitap olarak değil, yaşayan bir evren olarak görmeniz dileğiyle...

Editörler

Dr. Öğr. Üyesi Leyla DÖNMEZ BAYRAKÇI & Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk BAYRAKÇI

İÇİNDEKİLER

Editörler: Dr. Öğr. Üyesi Leyla DÖNMEZ BAYRAKÇI - Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk BAYRAKÇI

1. Bölüm: Çizgilerle Türküler	1
<i>Dr. Öğr. Üyesi Leyla DÖNMEZ BAYRAKÇI</i> , Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	
ORCID No: 0000-0002-5785-2058	
2. Bölüm: Notalarla Türküler	3
<i>Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk BAYRAKÇI</i> , Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	
ORCID No: 0000-0002-1779-2206	
3. Bölüm: Çizgilerle Türkü Hikayeleri ve Değerler Eğitimi	14
<i>Dr. Ayhan DÖNMEZ</i> , Dokuz Eylül Üniversitesi	
ORCID No: 0000-0003-1499-319X	
4. Bölüm: Türkülerle Tarih Öğreniyorum	19
<i>Uzm. Öğr. Tuğçe ÖZDEN ÇINAR</i> , Dumlupınar Bilim ve Sanat Merkezi	
ORCID No: 0000-0002-1056-4251	
5. Bölüm: Yedi Bölge Yedi Türkü Değerler ve Etkinlikler	27
<i>Öğr. Gamze AKKAYA</i> , Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	
ORCID No: 0009-0003-7866-6611	
6. Bölüm: Çizgilerin Dilinden	44
<i>Uzm. Öğr.Dilek BULDU</i> , Kayseri Güzel Sanatlar Lisesi	
ORCID No: 0000-0001-6547-7879	
<i>Çizer Zeynep IŞILAK</i>	
ORCID No: 0009-0005-5898-0894	

1. BÖLÜM

ÇİZGİLERLE TÜRKÜLER

Dr. Öğr. Üyesi Leyla DÖNMEZ BAYRAKÇI, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5785-2058

Anlatı geleneğimizin en güçlü halkalarından biridir türküler. Nesilden nesile aktarılan bu sözlü kültür ürünleri, yalnızca duyguların ve olayların melodik anlatımı değil; aynı zamanda bir toplumun hafızası, kimliği ve direniş biçimidir. Her türküde bir yaşanmışlık, bir coğrafya, bir duygu saklıdır.

Çizgi roman ise modern çağın anlatı araçlarından biridir. Görsel zenginliğiyle dikkat çeken bu tür, hikâye anlatımını sadece kelimelere değil, çizgilere ve estetik düzene de yaslar. Bu yönüyle, halk kültürünün taşıyıcısı olan türkülerin anlatı dünyasını yeniden kurmak, onları genç nesillere ulaştırmak için çizgi roman benzersiz bir mecra sunmaktadır.

Bu çalışmada, halk edebiyatımızın en özgün örneklerinden olan türküler, çizgi roman anlatımıyla buluşturulmuştur. Amaç; sözlü kültürün değerlerini unutturmadan, çağın anlatı biçimleriyle harmanlayarak daha geniş kitlelere ulaştırmak ve yeni bir okuma deneyimi yaşatmaktır.

Çizgi roman karelerinde yankılanan her türkü, geçmişin izlerini bugüne taşıırken; görsel anlatım aracılığıyla duygulara yeniden dokunur. Bu buluşma, hem gelenekle bağ kuran bir saygı duruşu hem de kültürel mirası yaşatma çabasıdır. Yalnızca türkü amacı taşımayan bu değerli anlatılar, çeşitli bilimsel projelerin de ilham kaynağı olmaktadır (Kurtdeğir Fidan, Dönmez ve Özden Çınar, 2024; Bayrakçı, 2024).

Türküler sadece sözden ibaret değildir; her biri bir melodinin, bir ezginin taşıyıcısıdır. Bu bölümde, türküler notalar eşliğinde görselleştirilirken çizgi roman kareleri birer nota gibi akar. Her hikâye, bir türkünün melodisiyle başlar ve olaylar bu melodinin ruhuna uygun şekilde gelişir. Amaç sadece bir türküyü kulak vermek değil; o türkünün geçtiği coğrafyada dolaşmak, o duyguyu yaşayan karakterlerin yanında yürümek ve ezgiyi kalpte hissetmektir.

Aynı zamanda türküler, halkın duygularını anlattığı kadar inançlarını, değerlerini ve hayata bakışını da anlatmaktadır. Bu bölümde, her türkü bir ahlaki değer, toplumsal bir erdemin aynası olarak ele alınır. Sevgi, hoşgörü, sabır, cesaret, yardımseverlik gibi evrensel değerler; çizgi roman karakterlerinin yaşadığı olaylarla somutlaştırılmaktadır.

Tarih kitaplarının anlatmadığı duyguları bazen türküler anlatır. Bir savaşın gölgesinde kalan bir anenin feryadı, bir göç yolculuğunun acısı, bir kahramanın sessiz vedası hep türkülerde saklıdır. Bu bölüm, çizgi romanın sahne gücünü kullanarak, türkülerin tanıklık ettiği tarihî olayları canlandırmaktadır.

Çizgi romanlar, metin ve görseli bir arada sunarak çoklu öğrenme kanallarını harekete geçirir. Özellikle görsel öğrenmeye yatkın bireyler için çizgi roman, soyut bilgileri somutlaştırma açısından önemlidir. Ayrıca çizgi romanlar, çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarında da etkili bir geçiş formudur (Kurt & Gül, 2020)

Çizgi roman ve türkülerin birleşimi, hem geleneksel kültürü yaşatma hem de çağdaş anlatı tekniklerini kullanma açısından eşsiz bir fırsattır. Türkülerle anlatılan bir hikâye, çizgi roman formatında yeniden kurularak öğrencilerin hem görsel hem işitsel duyularına hitap eder. Bu sayede öğrenciler, bir halk türküsünün yalnızca sözünü değil, arkasındaki tarihî ve kültürel bağlamı da anlama fırsatı bulmaktadır.

Örneğin; “Hey Onbeşli” türküsü, sadece bir ağıt değil, aynı zamanda Birinci Dünya Savaşı’nın toplumsal etkilerini çocuklara aktarabilecek güçlü bir anlatıdır. Bu tür türkülerin çizgi roman formatında sunulması, öğrencilerin tarihsel empati geliştirmesine de katkı sağlamaktadır. Yapılan araştırmalar, müzikle verilen bilgilerin daha kalıcı olduğunu ve duygusal bağ kurma düzeyini artırdığını göstermektedir (Öztürk, 2018). Bu yönüyle türküler, özellikle ilköğretim düzeyinde değerler eğitimi ve sosyal bilgiler öğretimi için etkili bir kaynak olabilir. Türküler tarih boyunca önemli sanatçılar tarafından belli bir ezgiyle icra edilerek özellikle Türk topluluklarının duygu ve düşüncelerini yansıtmalarında etkili olmuştur (Dönmez, 2024).

Her hikâye, bir türkünün gerçek ya da simgesel arka planından yola çıkarak yazılmıştır. Öğrenci ve okuyucu, sadece tarihi bir bilgiye ulaşmaz; o anın duygusal atmosferini de yaşar. Tarihsel bağlamda işlenen olaylar sade bir dille aktarılırken, çizimler olaylara insani bir derinlik katmaktadır. Dolayısıyla Türkü deyip geçilmemeli, kulak verip bir dinlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Bayrakçı, Ö.F. (2024). Müzik Eğitiminde Araştırma Projeleri. Pegem Akademi.
- Dönmez, A. (2024). Bir Halk Dinletisi Olarak Türküler. Müzik Eğitiminde Araştırma Projeleri. Pegem Akademi.
- Kurtde Fidan, N., Dönmez, L., Özden Çınar, T. (2024). Lise Değerler Eğitiminde Bilimsel Araştırma Projeleri. Pegem Akademi.
- Kurt, M., & Gül, Ş. (2020). Çizgi Romanların Eğitsel Kullanımı Üzerine Bir İnceleme. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 45–60.
- Öztürk, F. (2018). Müzik ve Değerler Eğitimi: Türküler Üzerine Bir Değerlendirme. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 16(2), 102–120